

สารจากอธิการบดี

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ นับได้ว่าเป็นวารสารที่มีคุณภาพด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนาจนได้รับการยอมรับในระดับชาติ คือมีฐานข้อมูลปรากฏในศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI (Thai-Journal Citation Index Centre) บทความวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ถือว่าเป็นข้อมูลทางวิชาการของมหาวิทยาลัยที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม และการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

สิ่งที่พึงตระหนักและพัฒนาควบคู่ไปกับวิชาการคือความมีศีลธรรมและจรรยาบรรณของความเป็นนักวิชาการแบบพุทธ กล่าวคือต้องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างละเอียดถึงแหล่งปฐมภูมิ เคารพกฎกติกา และสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งรายงานผลการวิจัยและข้อที่ค้นพบตามความเป็นจริงในเชิงสร้างสรรค์ วิชาภักษ์วิจารณ์อยู่บนฐานข้อมูลและหลักแห่งเหตุผลที่สำคัญนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาพึงปลูกศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา สร้างสรรค์งานเพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาประเทศชาติ และเกิดพลูโตซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

ขออนุโมทนาที่ทีมงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ที่ได้ช่วยกันผลิตผลงานวิชาการแก่สังคม สร้างองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้ชาวโลกได้ศึกษาและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางสืบไป

(พระพรหมบัณฑิต)

รักษาการอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๑ วารสารที่เน้นการเผยแพร่บทความเพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา เป็นการบริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญาแก่สังคม เป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทธศาสนาและปรัชญา รวมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้วย กล่าวได้ว่าเป็นวารสารที่เน้นบทความอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา เชื่อมโยงกับพันธกิจและสอดคล้องตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยคือ “จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” สอดรับกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยได้แก่ “ศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ ที่สร้างคนดีและเก่งอย่างมีสมรรถภาพ จัดการศึกษาและวิจัยอย่างมีคุณภาพ บริการวิชาการอย่างมีคุณภาพ บริหารอย่างมีประสิทธิภาพ” ซึ่งกองบรรณาธิการเน้นผลงานวิชาการและผลงานวิจัย ๔ กลุ่มสำคัญคือ กลุ่มที่หนึ่งได้แก่กลุ่มพระพุทธศาสนาในคัมภีร์ กลุ่มที่สองได้แก่กลุ่มพระพุทธศาสนาแนวประยุกต์ กลุ่มที่สามได้แก่กลุ่มพระพุทธศาสนาแนวบูรณาการ และกลุ่มที่สี่ได้แก่กลุ่มงานวิชาการและวิจัยด้านปรัชญา โดยพิจารณาถ่วงถ่วงบทความจากภายในและภายนอกสถาบันในสัดส่วนตามเกณฑ์ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม

สำหรับบทความในฉบับนี้มีทั้งบทความวิชาการและบทความวิจัยที่น่าสนใจเช่น บทความวิจัยของพระราชปริยัติมุนี (เทียบ สิริญาโณ/มาลัย) เรื่อง “พระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐเกาหลี: ประวัติศาสตร์ พัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมและสถานการณ์ปัจจุบัน” บทความนี้ได้นำเสนอการพัฒนาพระพุทธศาสนาในประเทศเกาหลีใต้เพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนด้วยการบูรณาการในโครงการ “พ-ว-ส-ร” หรือ โครงการ “พุทธศาสนิกชน-วัด-สังฆะ-รัฐบาล” พระพุทธศาสนาในประเทศเกาหลีจะกลับมาเฟื่องฟูรุ่งเรืองเหมือนในอดีตอีกครั้งจะต้องดำเนินกิจกรรมทางศาสนาตามหลักพัฒนาดังกล่าวนี้

บทความวิจัยของแม่ชีกฤษณา รักษาโฉม เรื่อง “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชุมชนนักบวชหญิงในสังคมไทย” ประเด็นการค้นพบจากการวิจัยทำให้ทราบว่า ผู้นำในการสร้างเป็นแม่ชีมีพื้นฐานมาจากการปฏิบัติกรรมฐานอย่างเคร่งครัดอาศัยอยู่ในป่ามีชีวิตที่สมถะเป็นผู้นำ

ในการปฏิบัติธรรม มีคฤหัสถ์สนับสนุนด้านการเงินและพระสงฆ์สนับสนุนด้านการให้คำปรึกษา กระบวนการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม การยึดหลักวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันสำคัญทางประเพณีจัดอบรมประชาชนเน้นเยาวชนและผู้สูงอายุ งานวิจัยยังชี้ให้เห็นอีกว่า แนวทางการพัฒนาชุมชนนันทบวชหญิงในสังคมไทยนั้นมีสี่ด้านด้วยกันคือ การศึกษาเน้นการปฏิบัติกรรมฐาน การใช้สื่อเทคโนโลยี การสังคมสงเคราะห์ควรสงเคราะห์ที่พักและอาหาร และการสร้างศาสนสถานเอื้อต่อสิ่งแวดล้อม

บทความของคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธ์ เรื่อง “พุทธวิธีเชิงบูรณาการ แก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน” ผลงานวิจัยจากคุณหญิงพันธ์เรื่องนี้มีประเด็นที่น่าสนใจได้แก่ การแก้ปัญหาความขัดแย้งสามารถอาศัยทุนที่ยิ่งใหญ่ของสังคมไทย ๒ ประการคือ พระพุทธศาสนา และพระราชปรีชาญาณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ในการใช้ ‘เศรษฐกิจพอเพียง’ ตามแนวพุทธปรัชญาเป็นเครื่องเชื่อมโยงคุณค่าของประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับรากฐานทางศีลธรรมและ ‘ความเป็นไทย’ ควบคู่กับพระราชดำรัสเรื่องการใช้ ‘ประชาธิปไตยขั้นหมู่บ้านเป็นรากฐานรองรับประชาธิปไตยขั้นประเทศ’ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งการเมืองไทยอย่างเป็นระบบ

งานเขียนของรัตมี สุขนรินทร์ เรื่อง “การวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบวัดความสุขทางใจในบริบทพุทธธรรมสำหรับผู้สูงอายุ” เป็นบทความเกี่ยวกับสังคมผู้สูงวัยที่น่าสนใจซึ่งพบว่า แบบวัดความสุขทางใจฯ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ๓๔ ตัวแปร โดยองค์ประกอบที่หนึ่งการมีศีลธรรม และเมตตา กรุณา มี ๑๘ ตัวแปร ที่สองภาวะอารมณ์เชิงบวก มี ๖ ตัวแปร ที่สามการมีปัญหา รู้และเข้าใจตามความเป็นจริง มี ๕ ตัวแปร ที่สี่การมีความมั่นคงทางจิตวิญญาณ มี ๓ ตัวแปร และที่ห้าการมีใจเป็นอิสระและปล่อยวางมี ๒ ตัวแปร ซึ่งผู้สูงอายุที่มีความสุขทางใจจะเป็นบุคคลที่ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีศีลธรรม มีสติ มีปัญญารู้เท่าทันตามความเป็นจริง และมีจิตใจเป็นอิสระจากสิ่งหึงพวงในบริบทพุทธธรรม

งานเขียนของ มนัสวี ศรีนนท์ เรื่อง “ตัวบ่งชี้ความสุของค์การสำหรับบุคลากรในมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย” จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ความสุของค์การสำหรับบุคลากรในมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย มี ๓ องค์ประกอบ คือ ๑) องค์ประกอบด้านร่างกาย มี ๓ ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ภาวะโภชนาการ ปราศจากโรค และการพักผ่อนนอนหลับ ๒) องค์ประกอบด้านจิตใจ มี ๓ ตัวบ่งชี้ ได้แก่ จิตภาวนา ไม่เครียด และมีความสุข และ

๓) องค์ประกอบด้านสังคม มี ๓ ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สីลภาวนา การมีส่วนร่วมในชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม และความเสมอภาค

งานเขียนของ กรรณิการ์ ขาวเงิน เรื่อง “การพัฒนาชุดความคิดเชิงพุทธบูรณาการ: กรณีศึกษาผู้ประสบความสำเร็จในขอบข่ายการเลี้ยงชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นผลการวิจัยที่นำเสนอแนวปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการในการพัฒนาชุดความคิดเพิ่มพูนที่เป็น สัมมาเพื่อเพิ่มผลสำเร็จตามเป้าหมายของบุคคล โดยบูรณาการแนวทางพัฒนาชุดความคิด ๓ แนวทาง คือ แนวทางของแคโรล เอส. ดเว็ค (Carol S. Dweck) แนวทางที่มาจาก การวิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนชุดความคิดของปราชญ์ชาวบ้าน และแนวทางตามหลักพุทธธรรม

ชญัญญภัค พงศ์ชยกร เขียนบทความวิจัยเรื่อง “เกณฑ์ตัดสินการปฏิบัติอานาปานสติในสังคมไทยตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นว่าสิ่งสำคัญที่สุดของการค้นพบก็คือ “การปฏิบัติอานาปานสติขั้นที่ ๑ เพียงขั้นเดียว กอปรด้วย สติ สัมปชัญญะ สมาธิ และญาณ สามารถบรรลุธรรมได้ ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติจนครบ ๑๖ ขั้น

บทความวิจัยของ นิเวศ แววมณะ เรื่อง “นวัตกรรมการแสดงหุ่นกระบอกไทย เรื่อง พระเนมิราช” เป็นการสร้างนวัตกรรมการแสดงหุ่นกระบอกไทยใหม่ที่ชมแล้วได้ ความบันเทิงและมีสาระเนื้อหาด้านศีลธรรม ผ่านเนื้อหาการแสดงชาดกเรื่อง “พระเนมิราช” โดยพัฒนางานสร้างสรรค์ใหม่ควบคู่ไปกับแนวทางการอนุรักษ์ต่อยอดงานการแสดงหุ่นกระบอกไทยแบบดั้งเดิมให้มีความร่วมสมัย โดยการทดลองสร้างสรรค์ผลงานด้วยการพัฒนาบทจาก “อรรถกถาชาดก” เป็นการนำเทคโนโลยีสื่อประสมมาประกอบการแสดงไว้อย่างน่าสนใจ

พระมหาพรชัย สิริวโร เขียนบทความวิชาการด้านปรัชญาเรื่อง “มโนทัศน์ว่าด้วยธรรมะในมุมมองของ ดร. บี อาร์ อัมเบ็ดการ์ ตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา” เป็นการพยายามอธิบายให้เห็นความแตกต่างระหว่างคำว่า ศาสนาและธรรมะ ดร. บี อาร์ อัมเบ็ดการ์ บทความนี้มีเป้าหมายที่จะให้เหตุผลว่า คำว่า ธรรมะบางทีอาจจะเหมาะสำหรับสังคมในการประยุกต์ใช้ในชีวิต แต่ถ้ามองจากมุมมองนิรุกติศาสตร์ คำนี้มีความหมายหลายอย่าง ถ้าเป็นอย่างนั้น มโนทัศน์ว่าด้วยธรรมะจะไม่เหมาะสมในการประยุกต์ใช้ มีหลักฐานสองประการที่จะแสดงให้เห็นเพื่อสนับสนุนการใช้เหตุผลนี้ ซึ่งผู้สนใจสามารถค้นหาคำตอบจากการวิเคราะห์และตีความได้ในบทความนี้

นอกจากนี้ยังมีบทความวิจัยและบทความวิชาการประจำฉบับหลายๆ เรื่องที่น่าสนใจ ได้แก่บทความวิจัยของพระเทพสิทธิมนี และคณะ เรื่อง “วิเคราะห์หลักจิตนิยาม

ในฐานะหมโนสำนักทางศีลธรรมสากล” งานวิจัยแนวพระพุทธศาสนาในคัมภีร์ของ พระมหาโกมล กมโล และคณะ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์บทบาทลีในรตนสูตร ตามแนวคัมภีร์สัททาวิเสส” บทความวิจัยของ พระมหาสุวิทย์ ฌมมิกมุนิ (ธีรเนตร) เรื่อง “วิธีการสร้างแรงจูงใจในการบรรพชา เป็นสามเณรในสังคมไทย” บทความวิจัยเรื่อง “ตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำที่แท้จริงสำหรับครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา : การสร้างและตรวจสอบความสอดคล้องใน โมเดลสมมุติฐาน” ของ พระมหาฉัตรชัย มูลสาร และคณะ บทความวิจัยแนวประยุกต์ หลักพุทธธรรมเรื่อง “ดาวสามพราน ร้อยดวงใจ ทำความดี “ทำมะ ๒๖ วันปรับตน เปลี่ยนนิสัย” ของ ทัชชกร แสงทองดี งานเขียนของ กันยารัตน์ รินศรี จากผลงานการวิจัยเรื่อง “กระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศีล ๕ ในรายวิชาความจริงของชีวิต” และบทความ วิชาการของ พดุงกวัต เพ็งตะโก ได้นำเสนอเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมกับกิจกรรม นันทนาการเพื่อพัฒนาจิตใจของวัยรุ่นในสังคมไทย” ซึ่งล้วนเป็นบทความที่เกี่ยวข้อง ๔ กลุ่ม ดังกล่าวข้างต้น ได้แก่พระพุทธศาสนาในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาแนวประยุกต์หรือแนวบูรณาการ และด้านปรัชญา

บทวิจารณ์หนังสือประจำฉบับนี้ เป็นบทวิจารณ์ของสมคิด เศษวงศ์ ซึ่งได้นำประเด็น ที่ปรากฏในบทความเรื่อง “ความเข้าใจเรื่องหลักกรรมกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาและ สุขภาพ” เขียนโดย : สุนทรี ท. ชัยสัมฤทธิ์โชค การประยุกต์ใช้หลักกรรมเพื่อช่วยให้ผู้บริโภคได้ เห็นวงจรของกิเลส กรรม และวิบาก มีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกัน กรรมคือการกระทำไม่ใช่ทาง พันทุกข์หรือสิ้นทุกข์จึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจยากในประเด็นนี้จึงเป็นที่มาของบทวิจารณ์ดังกล่าว